

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME YETERSİZLİĞİ

Öğrenme Hedefi: İşitme ve görme yetersizliği olan bireylerin özellikleri, anatomik yapıları, yardımcı teknolojiler ve eğitim yöntemleri hakkında ÖABT düzeyinde uzmanlık kazanma.

BÖLÜM 1: İŞİTME YETERSİZLİĞİ – TEMEL KAVRAMLAR

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

1. Dış kulak veya orta kulaktaki bir engel nedeniyle ses dalgalarının iç kulağa iletilmemesi sonucu oluşan işitme kaybı türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) İletim tipi işitme kaybı
- b) Sensörinöral işitme kaybı
- c) Mikst (karışık) tip işitme kaybı
- d) Merkezi işitme işleme bozukluğu
- e) Fonolojik bozukluk

Cevap: A

İletim tipi kayıpta sorun dış veya orta kulaktadır. Cerrahi veya ilaçla tedavi edilebilirliği yüksektir. İç kulak hasarı ise sensörinöral kaybı ifade eder.

2. İşitme sürecinde, mekanik ses enerjisinin elektriksel sinyallere dönüştürülerek işitme sinirine aktarıldığı asıl duyu organı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Örs - Çekiç - Üzengi (Kemikçikler)
- b) Kohlea (Salyangoz)
- c) Östaki Borusu
- d) Dış kulak yolu
- e) Timpanik membran (Kulak zarı)

Cevap: B

İç kulakta bulunan Kohlea, içindeki tüy hücreleri sayesinde mekanik enerjiyi elektriksel enerjiye dönüştürür. Buradaki hasar kalıcı kayba yol açar.

3. Bir bireyin 'Çok İleri Derecede' işitme kaybı var diyebilmek için saf ses eşiği ortalamasının hangi aralıkta olması beklenir?

- a) 0-15 dB
- b) 26-40 dB
- c) 56-70 dB
- d) 71-90 dB
- e) 91 dB ve üzeri

Cevap: E

91 dB ve üzeri kayıplar çok ileri derecedir. Bu bireyler cihazsız konuşma seslerini duyamazlar ve genellikle eğitimde işaret dilli veya koklear implant desteği alırlar.

4. İşitme yetersizliğinde 'Dil Öncesi' (Pre-lingual) dönemde oluşan kaybın en kritik dezavantajı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Dil gelişiminin hiç başlamaması
- b) Sesleri sadece görsel olarak algılaması
- c) Kritik dil edinimi döneminden (0-3 yaş) önce kaybın oluşması
- d) Sadece tek kulakta kayıp olması
- e) Kaybın sadece yaşlılıkta ortaya çıkması

Cevap: C

Dil öncesi kayıplar, doğal dil edinim sürecini engellediği için konuşma ve dil gelişiminde en ağır gecikmelere neden olan gruptur.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME YETERSİZLİĞİ (SORU 5-8)

BÖLÜM 2: TANI VE EĞİTİM MÜDAHALELERİ

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

5. Koklear implantın, geleneksel işitme cihazlarından temel farkı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Sesi doğrudan beyne gönderir.
- b) Dış ve orta kulaktaki engeli cerrahi olarak kaldırır.
- c) İç kulaktaki hasarlı tüy hücrelerinin görevini yaparak işitme sinirini doğrudan uyarır.
- d) Bireyin sadece alçak frekansları duymasını sağlar.
- e) Sadece hafif dereceli kayıplarda kullanılır.

Cevap: C

İşitme cihazı sesi yükseltir, koklear implant ise kohleayı devre dışı bırakıp doğrudan işitme sinirini elektriksel olarak uyarır.

6. İşitme engelliler eğitiminde 'Total İletişim' yaklaşımı neyi ifade eder?

- a) Sadece dudak okuma kullanılmasıdır.
- b) İşitme cihazı kullanımının reddedilmesidir.
- c) İşaret dili, dudak okuma, parmak alfabeti ve işitsel kalıntı gibi tüm yöntemlerin birlikte kullanılmasıdır.
- d) Sadece doğal konuşma ortamının sağlanmasıdır.
- e) Bireyin tek başına ormanda eğitilmesi.

Cevap: C

Total iletişim, çocuğun ihtiyacına göre sözel ve görsel tüm iletişim kanallarının eş zamanlı olarak sunulmasını savunan eklektik bir yaklaşımdır.

7. Parmak Alfabeti'nin (Finger Spelling) işaret dilindeki temel işlevi nedir?

- a) İşaret diliyle tamamen aynı olması
- b) Kendi dilbilgisi kuralları olan tam bir dil olması
- c) Sadece özel isimleri veya karşılığı olmayan kelimeleri kodlamak için kullanılması
- d) Göz temasını kesmek için kullanılması
- e) Sadece görme engellilerce kullanılması

Cevap: C

Parmak alfabeti işaret dilinin bir parçasıdır ancak bağımsız bir dil değildir. Özel adlar veya kavramların harf harf kodlanmasında kullanılır.

8. Bir çocuğun işitme yetersizliği tanısı almasında kullanılan en temel tıbbi değerlendirme aracı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Odyometri testi (İşitme eşik testi)
- b) Zeka testi sonucu
- c) Veli isteği
- d) Çocuğun boyu
- e) Okulun eve uzaklığı

Cevap: A

Odyometrik değerlendirme (hava ve kemik yolu iletimi), kaybın derecesini, tipini ve konfigürasyonunu belirleyen standart tanı aracıdır.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME YETERSİZLİĞİ (SORU 9-12)

BÖLÜM 3: DESTEK TEKNOLOJİLER VE İLETİŞİM

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

9. Sınıf içi ortamlarda kullanılan FM (Frekans Modülasyonu) sistemlerin temel avantajı nedir?

- Arka plan gürültüsünü artırmak.
- Öğretmenin sesini doğrudan öğrencinin cihazına ileterek mesafe ve gürültü sorununu çözmek.
- Sınıfın ışıklandırmasını düzeltmek.
- Dudak okumayı engellemek.
- Sadece teneffüslerde müzik dinletmek.

Cevap: B

FM sistemleri, öğretmen (kaynak) ile öğrenci (alıcı) arasındaki mesafeyi sıfırlayarak sesin gürültüden arınmış şekilde ulaşmasını sağlar.

10. Bir odyogram grafiğinde eksenler neyi temsil eder?

- Dikey eksen (Hertz/Frekans) - Yatay eksen (Desibel/Şiddet)
- Dikey eksen (Desibel/Şiddet) - Yatay eksen (Hertz/Frekans)
- Dikey eksen (Işık) - Yatay eksen (Ses)
- Sadece yaş ve boy oranları
- Öğrencinin not ortalaması ve devamsızlık günü

Cevap: B

Odyogramda yatay eksen sesin perdesini (frekans-Hz), dikey eksen ise sesin şiddetini (volüm-dB) gösterir.

11. İşitme cihazı kullanan bir öğrenci için sınıftaki en büyük akustik engel aşağıdakilerden hangisidir?

- Çınlama süresinin (Reverberasyon) yüksek olması.
- Arka plan gürültüsünün öğretmen sesinden daha baskın olması (S/N oranı).
- Sınıfın çok geniş olması.
- Sıraların ahşap olması.
- Pencerelerin kapalı olması.

Cevap: B

Sinyal/Gürültü (S/N) oranı düşük olduğunda (gürültü fazlaysa), cihaz tüm sesleri yükselttiği için öğrenci öğretmenin sesini ayırt edemez.

12. İşitsel-Sözel (Auditory-Verbal) yaklaşımın temel felsefesi nedir?

- İşaret diliyle eğitimin tamamen yasaklanmasıdır.
- Sadece dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi odaklanmasıdır.
- Yazılı metinlerin hiç kullanılmamasıdır.
- Eğitimin sadece hastanede yapılmasıdır.
- Öğretmenin hiç konuşmamasıdır.

Cevap: B

Bu yaklaşım, görsel ipuçlarını (dudak okuma vb.) minimize ederek kalan işitme kalıntısının maksimum düzeyde kullanılmasını hedefler.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: GÖRME YETERSİZLİĞİ (SORU 13-16)

BÖLÜM 4: GÖRME YETERSİZLİĞİ – TEMEL KAVRAMLAR

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

13. Ülkemizde ve dünyada kabul edilen 'Yasal Körlük' tanımı aşağıdakilerden hangisine dayanır?

- a) Gözlükle düzeltilmeden sonra 20/200 veya daha az görme keskinliği.
- b) Hiç ışık algısının olmaması.
- c) Sadece renkleri ayırt edememek.
- d) Okumak için Braille alfabesine ihtiyaç duymak.
- e) Gözlük numarasının 2'den büyük olması.

Cevap: A

Yasal körlük; en iyi düzeltme ile (gözlük/lens) iyi gören gözdeki keskinliğin 20/200'den az veya görme alanının 20 dereceden dar olmasıdır.

14. Işığın gözün içine girmesinden beyne iletilmesine kadar geçen süreci yöneten temel anatomik yapılar hangi sırada doğru verilmiştir?

- a) İris - Mercek - Retina - Optik Sinir
- b) Kornea - Gözyaşı - Göz Kapağı
- c) Sadece göz kasları
- d) Gözün dışındaki kemik yapı (Orbita)
- e) Sadece kaşlar

Cevap: A

Işık sırasıyla Kornea (ve İris), Göz Merceği, Retina (tabaka) ve son olarak Optik Sinir yoluyla beyne (okspital lob) ulaşır.

15. Görüntünün retina tabakasının arkasına düşmesi sonucu ortaya çıkan ve yakını görmeye sorun yaratan kırma kusuru hangisidir?

- a) Miyopi (Uzağı görememe)
- b) Hipermetropi (Yakını görememe)
- c) Astigmatizma (Bulanık görme)
- d) Katarakt (Merceğin saydamlığını yitirmesi)
- e) Konjonktivit (Göz iltihabı)

Cevap: B

Hipermetropide göz küresi kısa olduğu için görüntü retinanın arkasında oluşur ve yakındaki nesnelere net görülemez.

16. 'Kortikal Görme Yetersizliği' (CVI) kavramı neyi ifade eder?

- a) Gözde hiçbir fiziksel sorun olmadığı halde beynin görsel veriyi işleyememesidir.
- b) Sadece geceleri görme kaybıdır.
- c) Sadece tek gözün görmesidir.
- d) Gözlükle tamamen düzelen bir durumdur.
- e) Bireyin sadece kırmızı rengi görmesidir.

Cevap: A

CVI, göz yapısı sağlam olmasına rağmen beynin görme merkezindeki hasar nedeniyle işlevsel görmenin gerçekleşmemesidir.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: GÖRME YETERSİZLİĞİ (SORU 17-20)

BÖLÜM 5: BAĞIMSIZ HAREKET VE OKUMA-YAZMA

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

17. Louis Braille tarafından geliştirilen kabartma alfabesinin temel yapı birimi nedir?

- a) 3 noktadan oluşması
- b) 8 noktadan oluşması
- c) 6 noktalı bir standart hücre yapısına (Braille Hücresi) dayanması
- d) Sadece sayıları içermesi
- e) Sadece çizgilerden oluşması

Cevap: C

Braille alfabesi, 2 sütun ve 3 satırdan oluşan toplam 6 noktalı bir hücre sistemidir. Bu noktaların farklı kombinasyonları harf, sayı ve işaretleri oluşturur.

18. Görme yetersizliği olan bireyler için hayati önem taşıyan 'Yönelim ve Bağımsız Hareket' (O&M) neyi kapsar?

- a) Bireyin çevresini duyularıyla tanınması (Yönelim) ve güvenli bir şekilde yer değiştirmesi (Bağımsız Hareket).
- b) Sadece baston kullanmak.
- c) Tekerlekli sandalye kullanmak.
- d) Sadece bir rehber eşliğinde yürür nel.
- e) Harita okumak.

Cevap: A

Yönelim, bireyin duyularını kullanarak nerede olduğunu ve hedefini bilmesidir. Bağımsız hareket ise bu hedefe güvenli şekilde ulaşma becerisidir.

19. Uzun Beyaz Baston kullanımında, zemindeki engelleri taramak için kullanılan en yaygın teknik aşağıdakilerden hangisidir?

- a) İki nokta (Sarkaç) tekniği
- b) Sadece bastonu havada tutmak
- c) Bastonu hiç yere değdirmemek
- d) Bastonun sadece ucuyla yazı yazmak
- e) Sadece bastonun sapını tutmak

Cevap: A

İki nokta (dokundur-kaydır) tekniği, bastonun ucunun vücut genişliğinde iki yana ritmik olarak vurulmasıyla zemini tarama yöntemidir.

20. 'Optik Yardımcı Araçlar' grubuna giren materyallere en iyi örnek aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Işıklı uyarı sistemleri
- b) Az görenler için büyüteçler, teleskopik gözlükler ve CCTV sistemleri.
- c) Sadece siyah beyaz televizyonlar.
- d) İşitme cihazları.
- e) Sadece güneş gözlükleri.

Cevap: B

Optik araçlar, ışığı kırarak görüntüyü büyüten veya netleştiren mercekle temelli (büyüteç, teleskop vb.) sistemlerdir.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: GÖRME YETERSİZLİĞİ (SORU 21-24)

BÖLÜM 6: ÖĞRETİM STRATEJİLERİ VE MODELLER

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

21. Görme yetersizliği olan öğrencilerin akranlarıyla eşit düzeyde topluma katılımı için gerekli olan 'Genişletilmiş Ortak Müfredat' (ECC) neyi ifade eder?

- a) Sadece Braille okuma yazma öğretmek.
- b) Akademik müfredata ek olarak; sosyal beceriler, bağımsız hareket ve kariyer eğitimi gibi alanları da içeren müfredattır.
- c) Sadece spor derslerini kapsayan programdır.
- d) Müfredatın tamamen basitleştirilmesidir.
- e) Hiç ders yapılmamasıdır.

Cevap: B

ECC (Expanded Core Curriculum), görme engelli bireylerin görme kaybından dolayı tesadüfi öğrenemediği becerileri (özbakım, sosyal beceri vb.) sistematik olarak kazandıran ek müfredattır.

22. Görme yetersizliği olan çocuklarda görülen ve kavram gelişimindeki eksikliği işaret eden 'Sözelcilik' (Verbalism) nedir?

- a) Dokunarak öğrenmenin mümkün olmaması.
- b) Bireyin anlamını bilmediği kelimeleri sadece sözel olarak kullanması (Verbalism).
- c) Bireyin her şeyi çok iyi anlaması.
- d) Sadece resim yapamaması.
- e) Hafızasının zayıf olması.

Cevap: B

Verbalism, çocuğun yaşantısal karşılığı olmayan (dokunup deneyimlemediği) kavramları sadece kelime olarak kullanmasıdır. Eğitimde somutlaştırma ile giderilir.

23. Az gören bir öğrenci için sınıfta yapılacak en etkili çevresel düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Sınıfın çok aydınlık olması.
- b) Siyah üzerine beyaz yazı veya sarı üzerine siyah yazı gibi yüksek kontrastlı materyaller.
- c) Sadece renkli kalemler kullanılması.
- d) Tüm yazıların çok küçük olması.
- e) Işığın doğrudan öğrencinin gözüne gelmesi.

Cevap: B

Az gören öğrenciler için zemin-şekil ayırımı kolaylaştıran 'Yüksek Kontrast', görsel erişilebilirliği en üst düzeye çıkaran düzenlemedir.

24. Görme yetersizliğinde kullanılan 'Optik Olmayan' (Non-optical) yardımcı araçlara en uygun örnekler hangileridir?

- a) Tekerlekli sandalye.
- b) Braille daktilosu (Perkins), kabartma küre ve sesli ekran okuyucular.
- c) Sadece kurşun kalem.
- d) Kulaklık.
- e) Hesap makinesi.

Cevap: B

Optik olmayan araçlar, mercek içermeyen ancak erişimi kolaylaştıran (Braille daktilosu, kabartma harita, ekran okuyucu yazılımlar vb.) desteklerdir.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: İŞİTME VE GÖRME YETERSİZLİĞİ (FİNAL)

BÖLÜM 7: GENEL DEĞERLENDİRME

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

25. Görme yetersizliği olan bir öğrenci için merkezi sınavlarda yapılan en temel 'Uyarılma' aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Öğrenciye soruların okunması (okuyucu desteği) veya ek süre verilmesi.
- b) Soruların daha zor sorulması.
- c) Sınavın tamamen iptal edilmesi.
- d) Öğrencinin yerine öğretmenin cevaplamaı.
- e) Sadece resimli sorular sorulması.

Cevap: A

Erişilebilirliği sağlamak adına okuyucu/kodlayıcı desteği, ek süre ve materyallerin (Braille/Büyük punto) uyarlanması standart prosedürdür.

muratvuranlar.com